

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Evy Šonkové a soudců Tomáše Kocourka a Sylvy Šiškeové v právní věci žalobkyně: **D. J.**, zastoupená JUDr. P. J., obecným zmocněncem, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 6. 2023, o kasační stížnosti JUDr. Pavla Johna proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 28. 2. 2024, č. j. 72 Ad 26/2023-85,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e o d m í t á** pro nepřijatelnost.
- II. JUDr. P. J. ani účastníci řízení **n e m a j í** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalovaná rozhodnutím označeným v záhlaví (napadené rozhodnutí) změnila prvostupňové rozhodnutí tak, že žádost žalobkyně o obnovu řízení ve věci jejího invalidního důchodu zamítla z důvodu uplynutí zákonné tříleté lhůty pro její podání. Žalobkyně se u Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci (krajský soud) domáhala zrušení napadeného rozhodnutí. Krajský soud žalobu zamítl.

[2] Zástupcem žalobkyně v řízení před krajským soudem byl její manžel JUDr. P. J. Žalobkyně ho v žalobě označila jako osobu přicházející v úvahu jako osoba zúčastněná na řízení. Krajský soud její žalobu v záhlaví označeným rozsudkem zamítl a v odůvodnění uvedl, že JUDr. J. osobou zúčastněnou na řízení být nemohl, neboť se ho přiznání invalidního důchodu žalobkyni netýká, nebyl proto napadeným rozhodnutím dotčen na svých právech a povinnostech. Krajský soud ho tedy nebyl povinen vyzvat ke sdělení, zda bude uplatňovat práva osoby zúčastněné na řízení, ani o jeho statusu rozhodnout.

[3] JUDr. P. J. (stěžovatel) brojí proti rozsudku krajského soudu kasační stížností z důvodů, jež podřazuje pod § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (s. ř. s.). Namítá, že ačkoli ho žalobkyně označila za osobu přicházející v úvahu jako osoba zúčastněná na řízení, krajský soud nevydal usnesení dle § 34 odst. 4 s. ř. s., že zákonné podmínky nespĺňuje, z čehož plyne závěr, že osobou zúčastněnou na řízení je. Kromě toho

namítl, že krajský soud takto postupoval i u ostatních osob, které žalobkyně v žalobě označila, a brojil i proti věcným důvodům zamítnutí žalobkyniny žaloby.

[4] Žalovaná se k důvodům ani přijatelnosti kasační stížnosti nevyjádřila.

[5] Nejvyšší správní soud nejprve hodnotil přípustnost kasační stížnosti podané osobou, která v této věci před krajským soudem nevystupovala jako účastník řízení.

[6] Proti usnesení krajského soudu, že určitá osoba osobou zúčastněnou na řízení není, neboť pro to nesplňuje zákonné podmínky (§ 34 odst. 4 s. ř. s.), může ten, kdo se domáhal postavení osoby zúčastněné na řízení a o jehož postavení bylo rozhodováno, podat kasační stížnost (usnesení NSS ze dne 15. 12. 2005, č. j. 1 Azs 155/2004-47, č. 1535/2008 Sb. NSS). Pokud ale krajský soud v mezidobí vydá rozhodnutí o žalobě, může tato osoba brojít kasační stížností přímo proti němu, a domáhat se tak svých práv (usnesení NSS ze dne 17. 9. 2015, č. j. 9 As 181/2015-90). Rovněž ten, koho krajský soud opomněl přibrat k řízení jako osobu zúčastněnou, může podat kasační stížnost (§ 102 a § 106 odst. 2 s. ř. s.).

[7] Situace stěžovatele se podstatně neliší od osoby, o níž krajský soud usnesením rozhodl, že jí postavení osoby zúčastněné na řízení nepřísluší. I v jeho případě krajský soud hodnotil, zda splňuje zákonné podmínky (§ 34 odst. 1 s. ř. s.), a v odůvodnění meritorního rozhodnutí vysvětlil, proč materiální podmínku nesplňuje. Zdůvodnil i to, že stěžovatele nevyzval ke sdělení dle § 34 odst. 2 s. ř. s., a proč o jeho statusu nerozhodl samostatným usnesením (bod 31 napadeného rozsudku).

[8] Jelikož stěžovatel neměl příležitost brojít proti usnesení o tom, že není osobou zúčastněnou na řízení (žádné nebylo vydáno), je třeba připustit jeho kasační stížnost proti rozhodnutí o žalobě. Kasační stížnost je tedy subjektivně přípustná. Z povahy věci ovšem plyne také to, že relevantní mohou být pouze takové námitky, které zpochybňují závěr krajského soudu o nesplnění podmínek pro přiznání postavení osoby zúčastněné na řízení (nikoli tedy námitky proti věcnému posouzení žaloby).

[9] Vzhledem k tomu, že v předcházejícím soudním řízení rozhodoval specializovaný samosoudce, musí Nejvyšší správní soud dle § 104a odst. 1 s. ř. s. dále posoudit, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud tomu tak není, odmítne ji pro nepřijatelnost. Kritéria přijatelnosti kasační stížnosti NSS vymezil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, dle kterých je kasační stížnost přijatelná, pokud se zaprvé dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou NSS, zadruhé, pokud se kasační stížnost týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, zatřetí, pokud je třeba učinit judikurní odklon, a nakonec začtvrté, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele (viz také rozsudek NSS ze dne 11. 6. 2021, č. j. 10 As 154/2021-23, nebo usnesení NSS ze dne 27. 8. 2021, č. j. 9 As 144/2021-31).

[10] Stěžovatel jako důvod přijatelnosti uvádí zásadní pochybení v napadeném rozsudku, které má dopad do hmotněprávního postavení jeho i žalobkyně.

pokračování

[11] Podle § 34 odst. 1 s. ř. s. jsou osobami zúčastněnými na řízení osoby, které byly přímo dotčeny ve svých právech a povinnostech vydáním napadeného rozhodnutí nebo tím, že rozhodnutí nebylo vydáno, a ty, které mohou být přímo dotčeny jeho zrušením nebo vydáním podle návrhu výroku rozhodnutí soudu, nejsou-li účastníky a výslovně oznámily, že budou v řízení práva osob zúčastněných na řízení uplatňovat.

[12] Podle § 34 odst. 2 s. ř. s. je navrhovatel povinen v návrhu označit osoby, které přicházejí v úvahu jako osoby zúčastněné na řízení, jsou-li mu známy. Předseda senátu takové osoby vyrozumí o probíhajícím řízení a vyzve je, aby ve lhůtě, kterou jim k tomu současně stanoví, oznámily, zda v řízení budou uplatňovat práva osoby zúčastněné na řízení; takové oznámení lze učinit pouze v této lhůtě. Současně s vyrozuměním je poučí o jejich právech. Obdobně předseda senátu postupuje, zjistí-li se v průběhu řízení, že je tu další taková osoba.

[13] Nejvyšší správní soud se v minulosti opakovaně vyjádřil v tom směru, že osoba zúčastněná na řízení musí splňovat dvě kumulativní podmínky – podmínku formální a podmínku materiální. Formální podmínkou je uplatnění postavení osoby zúčastněné na řízení. Materiální podmínkou pak je *přímé dotčení této osoby na jejích veřejných subjektivních právech či povinnostech, a to různým aktem v závislosti na typu soudního řízení správního, jehož se daná osoba hodlá zúčastnit.* (usnesení NSS ze dne 28. 2. 2024, č. j. 5 As 282/2022–91, bod 25). Stěžovatel zjevně nemohl splňovat podmínky, aby mohl být považován za osobu zúčastněnou na řízení, neboť o žádném přímém dotčení v souvislosti se zákonností nepovolení obnovy řízení týkajícího se invalidního důchodu jeho manželky nemůže být řeči. Jelikož šlo o případ, kdy bylo nenaplnění materiální podmínky na první pohled zcela zjevné a nepochybné, krajský soud důvodně následoval stálou a bezrozpornou judikaturu NSS, podle níž nebylo třeba zasílat výzvu ani vydat usnesení podle § 34 odst. 4 s. ř. s. (rozsudky ze dne 30. 9. 2013, č. j. 4 As 80/2013-49, bod 49, či ze dne 12. 5. 2020, č. j. 5 Afs 189/2019-37, bod 28). Takový postup nepředstavuje žádné, natož pak zásadní pochybení s dopadem do hmotněprávního postavení stěžovatele, tedy nezakládá přijatelnost kasační stížnosti.

[14] Vzhledem k tomu, že stěžovatel se mohl domáhat pouze posouzení zákonnosti postupu krajského soudu při řešení otázky, zda stěžovatel měl či alespoň mohl mít v řízení před krajským soudem postavení osoby zúčastněné na řízení, ocitají se všechny ostatní kasační námitky (ohledně jiných osob zmíněných v žalobě i směřujících do věci samé týkající se invalidního důchodu žalobkyně) mimo předmět tohoto řízení, proto se jimi Nejvyšší správní soud nemohl zabývat (§ 104 odst. 4 s. ř. s.).

[15] Z výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost podmínky přijatelnosti nesplňuje. Kasační stížnost proto podle § 104a s. ř. s. odmítl pro nepřijatelnost.

[16] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona (usnesení rozšířeného senátu ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS, body 51 až 53). Stěžovatel nebyl procesně úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalobkyně, na jejíž straně stěžovatel vystupoval, v řízení neměla úspěch a ani jí žádné náklady nevznikly.

Žalovaná nemá v řízeních ve věcech důchodového pojištění právo na náhradu nákladů řízení ani tehdy, byla-li procesně úspěšná.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. září 2024

Eva Šonková
předsedkyně senátu